

N:o 185.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ytterligare anslag till uppförande af nya byggnader för folkskoleseminariet i Värjö; gifven Stockholms slott den 13 mars 1908.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att till uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med därför upp-gjorda och delvis omarbetade ritningar och förslag, af nya byggnader för folkskoleseminariet i Värjö bevilja, utöfver förut för nämnda ändamål äfven-som till anskaffande af gymnastikattiralj för seminariet anslagna 246,250 kronor, ytterligare ett belopp af 89,750 kronor samt af sistnämnda belopp och å det förutvarande anslaget ännu icke anvisade 51,250 kronor på extra stat för år 1909 anvisa 25,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola Riksdagens vederbörande ut-skott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å
Stockholms slott den 13 mars 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
SWARTZ.
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÅRD,
MALM.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld anförde:

»Jag får härmed ånyo anmäla frågan om uppförande af nya byggnader
för folkskoleseminariet i Växjö och därvid till en början erinra om några af
de omständigheter, som förut i afseende å detta ärende förekommit.

Sedan fråga uppstått om uppförande af nya byggnader för nämnda se-
minarium, eventuellt å annan tomt än den, där seminariet nu är förlagdt,
beslöto stadsfullmäktige i Växjö den 30 november 1904 att till tomt för
seminariet erbjuda staten visst område under villkor att staten dels till sta-
den afstode angifven del af nuvarande seminarieområdet, dels till staden
erlade 5,000 kronor, dels ock till staden öfverlämnade äganderätten till den
nuvarande seminariebyggnaden att från området bortföras.

Genom nådig proposition till 1906 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att

dels medgifva, att statens rätt till den i stadsfullmäktiges ofvanberörda anbud afsedda del af seminarietomten jämte den nuvarande seminariabyggnaden finge mot utbyte af annan mark öfverlätas till Växjö stad i öfverensstämmelse med samma anbud,

dels ock bevilja för erläggande af den enligt nyssnämnda beslut fordrade mellangiften ett belopp af 5,000 kronor samt till utförande å den till ökade seminarietomten, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med därför uppgjorda ritningar och förslag, af nya byggnader för seminariet äfvensom anskaffande af gymnastikattiralj för seminariet ett belopp af 266,250 kronor, eller sammanlagdt 271,250 kronor, och däraf på extra stat för år 1907 anvisa 90,000 kronor.

I skrifvelse den 23 maj 1906 anförde Riksdagen, att en ej oväsentlig minskning i byggnadskostnaden för de nya seminariabyggnaderna syntes böra och kunna åvägbringas utan inskränkning af utrymmet inom byggnaderna, hvadan Riksdagen nedsatt anslaget för byggnaderna jämte gymnastikattiralj från begärda 266,250 kronor till 246,250 kronor; och anmälde Riksdagen förty, att Riksdagen

dels medgifvit, att statens rätt till oförmälda del af seminarietomten jämte den nuvarande seminariabyggnaden finge mot utbyte af annan mark öfverlätas till Växjö stad i öfverensstämmelse med stadsfullmäktiges anbud,

dels ock beviljat för erläggande af fordrade mellangiften ett belopp af 5,000 kronor samt till utförande å den tillökade seminarietomten af nya byggnader för seminariet äfvensom anskaffande af gymnastikattiralj för seminariet ett belopp af 246,250 kronor, eller sammanlagdt 251,250 kronor, och däraf på extra stat för år 1907 anvisat 90,000 kronor.

Med godkännande af Riksdagens beslut i hvad det icke öfverensstämde med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning anbefalldes Kungl. Maj:t den 16 juni 1906 Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kronobergs län att föranstalta, bland annat, därom, att förbehåll gjordes om att folkskoleseminariet skulle äga förfoga öfver seminariets nuvarande byggnader, intilldess seminariet kunde inflytta i de nya byggnaderna.

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvande med anledning häraf till Kungl. Maj:t inkommit med åtskilliga handlingar, blef enligt nådigt bref den 8 februari 1907, med gillande af de för ifrågavarande seminariabyggnader af arkitekten G. Hermansson utarbetade ritningarna, sådana dessa förelägo efter iakttagande af vissa mot dem af öfverintendentsämbetet gjorda erinringar, af det för år 1907 anvisade anslaget ett belopp af 85,000 kronor ställdt till ämbetets disposition för byggnadsarbetets utförande, med rätt för ämbetet

att under arbetets gång å byggnaderna vidtaga smärre förändringar, om sådana visade sig erforderliga, hvarjämte föreskrefs, att ämbetet skulle, därest efter pröfning af infordrade anbud å byggnadsarbetets utförande det skulle visa sig omöjligt att utföra detsamma för det af Riksdagen i sådant hänseende beviljade anslaget, till Kungl. Maj:t inkomma med anmälan härom jämte förslag i ämnet.

Med anledning af Kungl. Maj:ts proposition anvisade 1907 års Riksdag till uppförande af nya byggnader för seminariet i Växjö äfvensom anskaffande af gymnastikattiralj för seminariet af förut beviljad anslag på extra stat för år 1908 ytterligare ett belopp af 110,000 kronor; och genom nådigt bref den 28 juni 1907 ställdes äfven detta belopp till öfverintendentsämbetets disposition att användas för därmed afsedt ändamål.

Sedermera har öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse den 22 oktober 1907 hemställt om framställning till Riksdagen rörande anvisande på extra stat för år 1909 af återstående delen af anslaget eller 51,250 kronor.

Med underdånig skrifvelse den 23 oktober 1907 öfverlämnade domkapitlet i Växjö till Kungl. Maj:t en till domkapitlet gjord framställning från rektorn vid seminariet C. O. Arcadius af hufvudsakligen följande innehåll:

Folkskoleseminariet i Växjö hade af Kungl. Maj:t och Riksdagen blifvit gynnadt genom det år 1906 fattade beslutet om uppförande af nya byggnader för seminariets behof. Dessa byggnader vore af samma typ som de förut uppförda byggnaderna för seminarierna i Landskrona, Strängnäs och Härnösand och tillfredsställde de fordringar, som ställdes på lokaler för seminarieundervisningen vid den tid, då denna byggnadstyp tillkommit. Men oakadt blott 8 år sedan dess förflutit, hade fordringarna nu ökats på beskaffenheten af den undervisning, som borde meddelas åt de blifvande folkskollärarna, och därmed också på hjälpmedlen för dess meddelande. Dessa hjälpmedel kunde ej komma till sin rätt, om icke undervisningslokalerna vore tillräckliga och lämpliga för deras användning. Ett hjälpmedel, som icke kunde undvaras för ett seminarium, vore ett väl valdt och ständigt underhållet bibliotek, tjänligt för seminariets uppgift och tillgängligt för lärare och lärjungar icke blott för lån, utan äfven för begagnande på stället. Ett sådant bibliotek kunde ej komma till fullt gagn, om icke ett särskildt biblioteksrum funnes, som lämnade utrymme för bokförrådets fortgående ökning och kunde begagnas äfven till läsrum. Sådant biblioteksrum borde beredas i den nya byggnaden. Vidare fordrades tillräckliga och lämpliga rum för undervisningen i naturkunnighet. Visserligen funnes där två rum i vindsvåningen, som skulle kunna anordnas till lärorum, det ena för fysik, det andra för kemi.

Men det finnes blott ett materiellrum, som omöjligt kunde inrymma all den materiell, som behöfdes för undervisningen icke blott i fysik och kemi utan äfven i biologi, i geografi och i historia. Och därtill komme, att allt utrymme saknades för det studium af de naturvetenskapliga ämnena, som numera ansåges nödvändigt, om de skulle få den betydelse för lärjungarnas bildning och för det praktiska lifvet, som allmänt fordrades, nämligen lärjungarnas själfverksamma försök och iakttagelser under lärarens ledning. I öfverstyrelsens för rikets allmänna läroverk cirkulär af den 14 september 1905 rörande normalbestämmelser angående läroverksbyggnader finnes uppgifter om de behöfliga lokalerna för undervisningen i naturvetenskap i olika slag af allmänna läroverk, och i seminariekommitténs till Riksdagens statsutskott afgifna utlåtande den 24 april 1907 angående ritningar till ett nytt folkskoleseminarium i Luleå finnes liknande uppgifter i förhållande till seminarierna. Enligt dessa måste det anses såsom nödvändigt — huru inskränkt än de naturvetenskapliga ämnenas timantal på seminariernas läroplan och huru elementära än deras kurser kunde vara eller blifva — att 2 lärorum, särskildt anordnade för undervisningen dels i kemi och biologi, dels i fysik och geografi, 1 materiellrum för fysiska, 1 för biologiska och geologiska samlingar, 1 för kemisk materiell, 1 öfningsrum för kemi och biologi samt 1 arbetsrum för fysikaliska öfningar bereddades. Att anordning af sådana lokaler i den nya seminariebyggnaden vore omöjlig, om den öfriga undervisningen skulle erhålla något utrymme, insåges af en kort påminnelse om de rum, som finnes i hufvudbyggnaden. I bottenvåningen finnes: kollegierum, rektors expeditjonsrum, 2 rum för öfningsskolan med ett mindre materiellrum för densamma, 2 rum för seminarieklasser; i våningen en trappa upp: ritsal med materiellrum, 2 rum för öfningsskolan, 2 rum för seminarieklasser, samt i vindsvåningen: samlingssal, musikrum, 1 materiellrum och 2 rum för seminarieundervisningen. För seminarieundervisningen — oafsedt undervisningen i teckning och musik — vore således afsedda 6 lärorum och 1 materiellrum. Om af dessa ett rum anordnades till bibliotek och läsrum och ett reserverades till en parallellklass, som inom kort torde blifva nödvändig, för att seminariet måtte kunna bidra till lärarbristens afhjälpan, så finnes intet kvar för undervisningen i naturvetenskap.

Under sådana förhållanden måste man vara betänkt på uppförandet af en särskild byggnad, i hvilken den naturvetenskapliga undervisningens olika behof kunde blifva på fullt tillfredsställande sätt tillgodosedda. Innan frågan om åstadkommande af en sådan kunde blifva utredd och afgjord, måste dock en mellantid förflyta, och för att afhjälpa bristen på lokaler för denna mellantid behöfdes en nödfallsutväg uppsökas. En sådan finnes lyckligtvis också. Den gamla seminariebyggnaden vore utdömd och skulle, sedan den

nya byggnaden tagits i bruk, enligt öfverenskommelse med staden Växjö öfverlämnas till staden för att bortföras. Men ett eller annat år skulle dess lokaler kunna begagnas för undervisningen i naturkunnighet, och den inredning af dessa, som för sådant ändamål bekostades, kunde och borde göras sådan, att den kunde öfverflyttas till ett nytt hus, då ett sådant kommit till stånd för den naturvetenskapliga undervisningens behof.

För att utverka rätt för seminariet att för sina behof använda den gamla seminariebyggnaden äfven efter den tid, då öfverenskommelsen med staden Växjö skulle hafva trädt i kraft, hade rektor gjort en framställning till stadens fullmäktige; och hade dessa för byggnadens upplåtande begärt dels en årlig ersättning af 350 kronor, dels förbindelse från seminariets sida att återställa byggnaden i lika godt skick, som den vid tillträdet befunnes, att bekosta underhåll och förbättringar samt att erlägga premierna för byggnadens brandförsäkring för 15,000 kronor. Rektor tillstyrkte antagandet af de af stadsfullmäktige bestämda villkoren och anhölle, att domkapitlet måtte hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om tillåtelse för folkskoleseminariet i Växjö att från den tid, då de nya seminariebyggnaderna därstädes blifvit färdiga och tagna i bruk, tillsvidare såsom lokal för undervisning i naturkunnighet använda den gamla seminariebyggnaden, som då enligt öfverenskommelse den 11 december 1906 skulle till Växjö stad öfverlätit, mot den ersättning till staden och på de öfriga villkor, som stadsfullmäktige bestämt.

För egen del anförde domkapitlet i sin ofvanberörda skrifvelse:

Då rektor Arcadius i sin till domkapitlet gjorda framställning förutsatte, att en särskild flygelbyggnad måste uppföras för den naturvetenskapliga undervisningen, innan det gamla huset öfverlämnades till Växjö stad, ansåge sig domkapitlet böra i underdånighet hemställa till Kungl. Maj:ts nådiga pröfning, huruvida det ej måste anses nödigt och lämpligt att, innan arbetet å den beslutade nya seminariebyggnaden företoges, underkasta ritningarna till denna byggnad erforderlig omarbetning för att i samma byggnad om möjligt kunna bereda utrymme och lämpliga lokaler äfven för den naturvetenskapliga undervisningen. Ur undervisningens synpunkt måste det alltid vara lämpligare att hafva alla läsrummen förlagda i samma byggnad, och äfven i ekonomiskt afseende kunde det icke annat än ställa sig fördelaktigare att uppföra ett större än två mindre hus med samma antal rum som i det större. För den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäl förordna om en dylik omarbetning af ifrågavarande ritningar, syntes föreskrift tillika böra meddelas om inställande af alla åtgärder för den beslutade seminariebyggnadens uppförande. Skulle åter denna domkapitlets hemställan icke vinna Kungl. Maj:ts nå-

diga afseende, hemställde domkapitlet med åberopande af de i rektors skrifvelse angifna skäl, att tillstånd måtte i nåder meddelas rektor att med Växjö stad träffa aftal i enlighet med af staden erbjudna villkor om förhyrande af den nuvarande seminariebyggnaden för tiden från dess afträdande till staden, intill dess nödiga lokaler för undervisningen i naturkunnighet kunde varda beredda i en blifvande ny byggnad.

Enligt ett domkapitlets skrifvelse bifogadt protokoll hos domkapitlet den 23 oktober 1907 hade vid förevarande frågas behandling åtskilliga reservationer afgifvits mot domkapitlets i skrifvelsen uttalade hemställan. En ledamot hemställde, att alla åtgärder i afseende å byggnadsfrågan måtte tills vidare inhiberas och nytt förslag upprättas med hänsyn till de nya kraf, som efter seminariekommitténs utredning komme att sättas på en seminariebyggnad. Två andra ledamöter förenade sig om ett yttrande af hufvudsakligen följande innehåll:

När ritningarna till den nya seminariebyggnaden i Växjö voro föremål för domkapitlets granskning, hade det uttryckligen uppgifvits, att den innehölle tillräckliga lokaler för seminariets verksamhet. Nu däremot, efter så kort tids förlopp och innan arbetet med den nya byggnaden hunnit påbörjas, ansåges ytterligare icke mindre än sju rum vara af behovet påkallade. För att erhålla detta ökade utrymme anhölle nu seminariets rektor om nådigt tillstånd att få af Växjö stad förhyra den nuvarande seminariebyggnaden tills vidare, äfven sedan den nya blifvit färdig och tagits i bruk. I sammanhang med denna begäran ställde också rektor i utsikt, att inom några år begäran komme att ske om uppförande af en ny särskild byggnad för den naturvetenskapliga undervisningen. Ett dylikt förfarande syntes icke tillrådligt hvarken från läroanstaltens synpunkt eller med hänsyn till nödig sparsamhet med statens medel. Hvar och en kunde finna, att det vore mycket mera praktiskt och ändamålsenligt, att undervisningslokaler för en icke större läroanstall, än hvad seminariet vore, bereddes i *en* och icke i *två* byggnader. Därtill komme den ekonomiska sidan af saken. Uppassning, eldning, städning m. m. ställde sig betydligt dyrare, när det gällde två byggnader, än om alla lokalerna vore inrymda i ett och samma hus. Utom den förhöjda årliga kostnaden hade man också att taga i betraktande, hvilken betydlig skillnad det blefve i pris att först förhyra och underhålla den gamla seminariebyggnaden och sedan uppföra en särskild byggnad, än att genast göra om de godkända ritningarna och se till, att hvad som fattades af lokaler blefve tillagdt, så att statsverket icke betungades med att bygga och underhålla mera än *en* för undervisningen afsedd byggnad. Dessa ledamöter instämde därför i majoritetens beslut att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig hemställan, det täcktes Kungl. Maj:t anbefalla, att alla vidare åtgärder för uppförande af

ny seminariebyggnad i Växjö inställdes, till dess det blifvit utredt, huru många lärosalar och lokaler som ytterligare vore af nöden, samt ritningarna hunnit att i behöfliga stycken omarbetas och utvidgas.

Likaledes på framställning af rektor hemställde vidare domkapitlet i underdånig skrifvelse den 4 december 1907, att, därest med anledning af domkapitlets i skrifvelsen den 23 oktober 1907 gjorda framställning i fråga om nödig omarbetning af fastställda ritningar till nya byggnader för seminariet uppförandet af ifrågavarande byggnadsarbeten komme att uppskjutas, åtgärder dock måtte utan hinder af sådant uppskof i afseende på öfriga byggnader få, så snart ske kunde, vidtagas beträffande den till gymnastiklokal afsedda byggnaden, så att denna måtte kunna tagas i bruk vid början af höstterminen 1909. Till stöd för denna framställning åberopades, att den för gymnastiköfningarna vid seminariet förhyrda lokalen icke finge för ändamålet användas längre än till den 1 juni 1909.

Domkapitlets båda framställningar remitterades till öfverintendentsämbetet, hvilket öfver dem afgaf underdånigt utlåtande den 4 februari 1908. Till detta utlåtande fanns fogadt ett af intendenten hos ämbetet F. Eckert och arkitekten Hermansson afgifvet tjänstememorial i ärendet.

Ämbetet erinrar och anför till en början följande: Den beräknade arbetskostnaden för seminariebyggnaderna hade ursprungligen uppgått till 270,500 kronor, som, efter på ämbetets yrkande bestämd enklare fasadbehandling, nedbragts till 266,250 kronor. Efter det ämbetet låtit utarbета för entreprenaders utlysande nödiga ritningar och handlingar, hade ämbetet anmodat Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att i vederbörlig ordning på allmän entreprenad utbjuda byggnadsarbetena samt under hand inbjuda angifna bolag och enskilda att afgifva anbud dels å förekommande värmeledningsarbeten, dels å hithörande vatten- och afoppsledningsarbeten och dels å utförandet af den elektriska belysningsanläggningen. Med anledning häraf hade ämbetet fått från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande bekomma åtskilliga i behörig tid inlämnade anbud i omförmälda afseenden.

Vid granskning af dessa anbud hade det visat sig, att de lägsta anbudet slutade: för byggnadsarbetena å 234,050 kronor, för värmeledningsarbetena å 20,300 kronor, för vatten- och afoppsledningsarbetena å 10,988 kronor och för den elektriska belysningsanläggningen å 6,570 kronor. Om till dessa belopp, tillsammans 271,908 kronor, lades dels det belopp af 7,000 kronor, som enligt företedt anbud åtginge för anskaffande af gymnastikattiralj, dels ock i tjänstememorialet intagna diverse omkostnadsbelopp om tillhoppa 17,092 kronor, skulle alltså utförandet af den nya seminarieanläggningen efter de fastställda ritningarna betinga en kostnad af 296,000 kronor eller

— då någon utsikt att vid förnyadt utbudande på entreprenad eller på annat sätt erhålla lägre anbud icke, enligt ämbetets mening, förefunnes — 49,750 kronor mer än som af Riksdagen för ändamålet anvisats och 29,750 kronor mer än som, efter förslag af ämbetet, utaf Kungl. Maj:t äskats för bygget i fråga. Af den tablå, som i tjänstememorialet återfunnes, öfver den verkliga byggnadskostnadens fördelning på de olika byggnaderna och dess storlek per kubikmeter, framginge, att, medan kostnaden för hufvudbyggnaden vore ungefärligen densamma som den af ämbetet beräknade, kostnaderna för öfriga byggnader blifvit icke oväsentligt högre än enligt det för Riksdagen framlagda kostnadsförslaget. Härvid vore emellertid att märka, att höjningen i kostnaden för gymnastikhuset — där priset per kubikmeter dock vore lägre än det af ämbetet antagna — hade sin orsak däri att, då ritningarna häröfver närmare utarbetades, på yrkande af seminarierector i husets källarvåning, där å de första ritningarna blott en varmkammare varit inrättad, anordnats lokaler för metallslöjd och förvaringsrum för trädgårdsredskap och i ena flygelns vind, som tidigare afsetts skola bilda allenast en öppen vind, inredts rum för slöjdundervisning, allt anordningar, hvilka finge anses högeligen lämpliga, då frågan nu gällde anskaffandet af fullt tidsenliga lokaler för Växjö seminarium.

Till följd af Kungl. Maj:ts nådiga remiss hade ämbetet häruppå låtit utarbeta ritnings- och kostnadsförslag — det senare slutande å ett belopp af 18,000 kröner — till anordnande inom den nuvarande seminariebyggnaden på ett, såvidt ämbetet kunde finna, tillfredsställande sätt af lokaler för undervisning i naturvetenskap m. m. äfvensom af tidsenligare bostad för rektor och boställe för vaktmästare, hvilka förslag — tillika med förslag till tillbyggnad af den ifrågakända nya seminariebyggnaden för tillgodoseende af naturvetenskapsundervisningens kraf i samma omfattning som i den blifvande seminariebyggnaden i Luleå — ämbetet med skrifvelse den 10 december 1907 tillställt domkapitlet för utlåtande. Detta förslag hade åtföljts af yttrande från rektor af innehåll, att han mot förslaget icke funnit orsak till anmärkning, och hade ämbetet därvid tillika förklaradt, att kostnaden för tillbyggnaden, beräknad efter det pris per kubikmeter, eller 16 kronor 65 öre, som den utlysta entreprenaden visat vara det antagliga, komme att bestiga sig till cirka 40,000 kronor. Till svar härå hade ämbetet fått emottaga skrifvelse från domkapitlet af den 13 december 1907, utvisande att domkapitlets majoritet föredroge det förslag till utvidgning af seminarieanläggningen, hvari inginge det nuvarande seminariehusets återförvärfvande för statsverkets räkning och dess förändrade inredning i öfverensstämmelse med hvad från ämbetets sida därutinnan föreslagits. Från denna mening hade likväl vissa af domkapitlets ledamöter varit skiljaktiga, i det att, på anförda, i hufvudsak pedagogiska

skäl två af dem föredragit det framlagda tillbyggnadsförslaget och en ansett, att allt byggande för seminariets behof för närvarande borde inställas.

Jag tillåter mig att härefter ur det af öfverintendentsämbetet ofta åberopade tjänstememorialet anföra följande, som af ämbetet till alla delar biträdts.

Sedan förslaget för nybyggnader för folkskoleseminariet i Växjö år 1905 uppgjordes, hade genom den s. k. seminariekommitténs arbeten visat sig behofvet af ett stort antal salar och lokaler för naturkunnighetsundervisningen vid seminarierna. Hufvudsakligast på denna grund hade förslaget till nya seminariebyggnader i Luleå, som år 1907 framlagts, af Riksdagen återförvisats till ny utredning, hvarvid tillbörlig hänsyn skulle tagas till seminariekommitténs önskningsar såväl i detta hänseende som hvad skolsalarnas storlek anginge.

Hvad nu Växjöförslaget anginge, hade salarna tillbörliga dimensioner, men lokaler för naturundervisning enligt de moderna fordringarna funnes icke. Det hade därför nu ansetts nödvändigt att på en gång framlägga ett förslag, hvaruti denna brist afhjälptes.

Man hade då tänkt sig två olika sätt för den erforderliga utvidgningen.

1. *Genom utförande af ytterligare en våning uti hufvudbyggnaden.*

Hufvudbyggnaden skulle då blifva fyra våningar hög, utom souterrain, dess plananordning och utseende blifva i ungefärlig öfverensstämmelse med de nya ritningar, som i oktober 1907 uppgjorts för Luleå seminarium i enlighet med anvisning i nådigt bref den 28 juni 1907.

Kostnaden för en ytterligare våning kunde med tämlig noggrannhet beräknas efter det å pris per kubikmeter för byggningen, 16 kronor 65 öre, som framgått af den gjorda utredningen. En våning med 4 m:s höjd från golf till golf upptoge en kubikmassa af 2,400 kubikmeter och skulle således kosta c:a .....

Tillades härtill den förut utredda kostnaden för byggnaderna efter de antagna ritningarna ..... » 296,000: —

erhöles den erforderliga summan kronor 336,000: —

Då Riksdagen förut anslagit kronor 246,250 erfordrades för byggnadernas utförande med moderna lokaler för naturkunnighetsundervisning enligt detta förslag, N:r 1, ett ytterligare anslag af ..... » kronor 89,750: —

2. *Förändring och reparation af den gamla seminariebyggnaden.* Uti den gamla seminariebyggnaden, som vore ett trähus, skulle då i nedre våningen beredas lokaler för naturkunnighetsundervisningen i enlighet med en efter rektor Arcadius' anvisningar utarbetad ritning samt bostad på två rum och kök för vaktmästaren. Öfre våningen skulle som förut, efter genomgången

fullständig reparation och några mindre ändringar, användas till rektorsbostad. Härigenom blefve uppförandet af rektorsbostad och vaktmästarbostad i särskilda byggnader öfverflödigt. Öfriga byggnader, nämligen hufvudbyggnaden, gymnastik- och slöjdbyggnad, uthus, skjul samt arbeten för staket, afplanering, ytterledningar för vattenaflopp och elektrisk belysning m. m. skulle i detta fall utföras alldeles efter de nu uppgjorda och entreprenadräknade ritningarna och beskrifningarna.

Kostnadssumman efter detta alternativ beräknades på följande sätt:

Kostnader för:

Hufvudbyggnaden, enligt tablån öfver de verkliga kostnaderna, erhållna ur entreprenadräkningarna	kronor 157,813: —
Gymnastikbyggnaden, d:o	» 76,760: —
Uthusbyggnad, skjul, staket, afplanering, ytterledningar för vattenaflopp och elektrisk belysning	» 14,870: —
Enligt tidigare förslag jämväl på rektors- och vaktmästarbostad fördelade kostnader för ritningar, förslag, annonser, kontroll m. m., som äfven vid uteslutande af nämnda byggnader måste tagas med i beräkningen	» 3,092: —
Då i allmänhet visade sig, att vid inskränkningar af större byggnadsföretag — såsom i förevarande fall där rektors- och vaktmästarbostäderna utginge — omkostnaderna för öfriga byggnader stegrades, upptoges för en dylik eventualitet ett belopp af förslagsvis	» 5,465: —
Inredningen af gamla byggnaden och densamma reparation vore enligt särskildt kostnadsförslag beräknade till	» 18,000: —
Om den gamla byggnaden efter inredningen skulle funktionera till belåtenhet, blefve nödvändigt att i densamma insätta värmeledning; och beräknades arbeten för denna till	» 9,000: —
Den gamla byggnaden måste, om den skulle användas, återinlösas från staden Växjö. Om man antog, att denna summa ej komme att öfverstiga den af stadsfullmäktige i Växjö nämnda brandförsäkringssumman	» 15,000: —

så skulle totalsumman blifva kronor 300,000: —

För utförandet af förslaget 2 erfordrades således utöfver redan beviljade 246,250 kronor ett ytterligare anslag af kronor 53,750.

Af den nu gjorda utredningen framginge således i sammandrag:

att byggnadernas utförande i enlighet med den fastställda planen betingade en summa af kronor 296,000 och ett ökadtt anslag af kronor 49,750;

att byggnadernas utförande med nödig hänsyn tagen till seminariekommitténs fordringar angående naturkunnighetsundervisningen droge en kostnad efter *alternativ 1* med endast nybyggda hus af kronor 336,000 och ett ökadtt anslag af kronor 89,750,

och efter *alternativ 2* med renovering af gamla seminariebyggnaden en kostnad af kronor 300,000 och ett ökadtt anslag af kronor 53,750.

Rörande kostnaden för uppförande af gymnastikbyggnaden särskildt för sig har öfverintendentensämbetet jämväl hänfört sig till berörda tjänstememorial, hvaruti i sådant hänseende anföres: För utrönande af nyssnämnda kostnad hade inforrats anbud härå från de lägsta anbudsgifvarna för hela anläggningen, såväl byggnadsentreprenör som entreprenörer för vatten, aflopp, värmeledning och elektrisk belysning. Kostnaden för gymnastikbyggnaden jämte därtill hörande yttre arbeten skulle ställa sig sålunda:

byggnaden, jämte sprängning för densammas källare, afplanering 5 meter rundt omkring huset samt jordschaktning, bergsprängning och återfyllning för grafvar till vatten- och afloppsledningar från byggnaden till förbindelse med befintliga ledningar.....	kronor 57,850: —
vatten- och afloppsledningar m. m. inuti byggnaden, samt ytterledningar till förbindelse med befintliga ledningar	» 4,578: —
värmeledning	» 6,500: —
invändiga elektriska belysningsledningar	» 1,260: —
ytterledningar och jordkablar, som på samma gång behöfde nedläggas.....	» 930: —
gymnastikattiralj	» 7,000: —
diverse utgifter	» 4,000: —

Summa kronor 82,118: —

Med stöd af hvad sålunda förekommit har slutligen ämbetet i sitt underdåniga utlåtande förmått sig draga ärendet under Eders Kungl. Maj:ts pröfning för fattande af beslut i anledning af hvad däri ytterligare förelupit med hemställan, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under särskildt öfvervägande, huruvida ämbetet måtte lämnas bemyndigande att med de medel, som ställts till ämbetets förfogande, gå i författning om uppförande oförtöfvadt af gymnastikhuset.

Jag vill nu först erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t förut denna dag, på min föredragning, under förklarande, att med utförande af öfriga byggnader

vid folkskoleseminariet i Växjö skulle anstå, till dess Eders Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, anbefallt öfverintendentsämbetet att ofördröjligen gå i författning om uppförande i hufvudsaklig enlighet med förut af Kungl. Maj:t gillade ritningar och det af ämbetet i dess utlåtande den 4 februari 1908 återopade kostnadsförslag, af ny gymnastikbyggnad för nämnda seminarium, med föreskrift att det för ändamålet erforderliga kostnadsbeloppet, 82,118 kronor, skall utgå af de enligt nådiga breffven den 8 februari och den 28 juni 1907 för nybyggnader och gymnastikattiralj vid seminariet till ämbetets disposition ställda medel.

Vidkommande härefter frågan om uppförande af själfva hufvudbyggnaden vid seminariet tillåter jag mig framhålla, att sedan beslut först fattades angående denna byggnad helt nya principer trängt fram och sökt göra sig gällande i fråga om seminarietyggnaders ändamålsenliga anordnande och inredande. Jag tänker härvid i första rummet på det utlåtande, som af seminariekommittén afgifvits rörande den föreslagna seminarietyggnaden i Luleå. Dessa nya principer, hvilka hufvudsakligen afse beredande af ökad utrymme för undervisningen i naturkunnighet, hafva vunnit Eders Kungl. Maj:ts gillande i den till innevarande års Riksdag aflåtna statsverkspropositionen i hvad angår Luleå seminarium, enligt hvilken proposition kostnaderna för nya byggnader vid nyssnämnda seminarium komma att, med tagen hänsyn till seminariekommitténs önskemål, bestiga sig till 392,000 kronor i stället för tidigare beräknade 261,800 kronor.

Alla skäl torde tala för att man, innan byggnadsarbetet vid Växjö seminarium kommer till utförande, tillser, att de nya synpunkter, som med afseende å seminariet i Luleå enligt Eders Kungl. Maj:ts uttalade åsikt böra komma till sin rätt, äfven vinna beaktande vid byggnadsföretaget i Växjö. Kostnaderna komma naturligtvis, på sätt äfven öfverintendentsämbetets utredning ger vid handen, att betydligt ökas och öfverstiga ej blott hvad 1906 års Riksdag för ändamålet anslagit utan äfven det högre belopp, Kungl. Maj:t hos samma Riksdag äskat. Därvid är dock att märka, att enligt de infortrade och afgifna entreprenadanbudena ej ens sistnämnda belopp skulle räckt att utföra byggnaderna enligt den ursprungliga planen, och att kostnadsökningen i allt fall ej bestiger sig till samma höga belopp som för seminariet i Luleå.

Hvad angår de två af öfverintendentsämbetets sakkunniga utarbetade alternativen måste jag för min del bestämdt förorda det, som åsyftar att bereda det ökade utrymmet i endast nybyggda hus, oaktadt detta alternativ medför betydligt större kostnad än det andra alternativet, hvilket afser renovering af den gamla seminarietyggnaden. Det synes nämligen vara tydligt, att undervisningens fördelning mellan två särskilda byggnader måste för den-

samma medföra ganska afsevärda olägenheter. Därtill kommer, att pris-skillnaden torde vara endast tillfällig. Den gamla, till rifning afsedda och föga tidsenliga, af trä uppförda seminariebyggnaden torde, äfven om den nu kan sättas i tämligen tillfredsställande skick, dock ganska snart tariffva dyrbara reparationer för att kanske ändock om några år rifvas och ersättas med en tillbyggnad till den nya seminariebyggnaden.

Mot de af öfverintendentsämbetet uppgjorda ritningarna och kostnads-förslagen har jag intet att erinra.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen

att till uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med därför uppgjorda och delvis omarbetade ritningar och förslag, af nya byggnader för folkskoleseminariet i Växjö bevilja, utöfver förut för nämnda ändamål äfvensom till anskaffande af gymnastikattiralj för seminariet anslagna 246,250 kronor, ytterligare ett belopp af 89,750 kronor samt af sistnämnda belopp och å det förutvarande anslaget ännu icke anvisade 51,250 kronor på extra stat för år 1909 anvisa 25,000 kronor.

Denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till följd häraf i ämnet aflåtas proposition till Riksdagen af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Burén.